

Лариса Руденко

АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ
ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

(відгук на монографію О. М. Куцевол «Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури» [1])

Модернізація системи вищої освіти в Україні передбачає оптимізацію педагогічного процесу, актуалізує потребу оновлення і збагачення його змісту на засадах гуманізації та гуманітаризації, окреслює як провідну проблему формування гармонійної людської особистості на основі всебічного розвитку її інтелектуального, емоційно-чуттєвого, індивідуально-творчого потенціалу. Гуманітарний вимір освітнього процесу у вищій школі має відображатися не лише у створенні сприятливих соціально-психологічних умов для навчальної діяльності студентів, а й у ретельному врахуванні їхніх вікових та індивідуально-психологічних особливостей, виявленні професійно важливих здібностей особистості, заохоченні та стимулюванні її всебічного розвитку. Це передбачає повагу до вподобань, прагнень і досягнень майбутніх фахівців, надання їм достатнього простору для самостійності й творчості.

Психолого-педагогічною наукою доведено, що фундамент успішного особистісного розвитку, формування життєвих і освітніх компетенцій людини закладаються саме в період навчання, зокрема у вищій школі. Професійна підготовка майбутніх фахівців будь-якого профілю у ВНЗ має спрямовуватись на їхнє професійно-особистісне становлення як своєрідну самоорганізацію особистісного освітньо-розвивального простору, вироблення індивідуального творчого стилю, виховання духовно-етичних рис особистості.

Особлива роль у цьому процесі закономірно належить педагогові. В освіту повинні прийти висококваліфіковані й ерудовані фахівці, які усвідомлюють відповідальність за майбутнє держави, її культурний розвиток, здатні пробудити в людині творця, виявити й розвинути за-

кладений у ній потенціал і сформувати потребу подальшого самопізнання, саморозвитку та самовдосконалення через творчість. Успішне виконання цієї педагогічної місії значною мірою залежить від креативності самих викладачів, яка є важливим компонентом їхнього професійного становлення й однією з умов їхньої самореалізації в професії.

Монографія Ольги Миколаївни Куцевол «Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури» присвячена проблемі розвитку цієї важливої професійної якості в студентів філологічних факультетів педагогічних ВНЗ. Особлива її значущість для педагогів саме цього профілю, на думку автора, детермінована не лише специфікою та функціями цього навчального предмета, який відіграє важливу роль у формуванні особистості, розвитку її творчих здібностей, а й тим, що молодь в інформаційному суспільстві, на жаль, втрачає інтерес до літератури.

О. М. Куцевол переконливо обґрунтувала систему розвитку креативності майбутніх учителів літератури в контексті їхньої професійно-методичної підготовки у ВНЗ. На основі філософського та психологічного аналізу феномена творчості автор монографії розглянула провідні тенденції загальної теорії творчості, літературної творчості та креативності у вітчизняній і зарубіжній науці, що дало підстави сформулювати основні методологічні положення щодо вирішення проблеми розвитку креативності майбутніх учителів літератури під час їхньої професійної підготовки у ВНЗ.

Унаслідок ґрунтовного дослідження педагогічної творчості науковець визначає конструктивні напрями задоволення гострої потреби суспільства у творчих учителях: теоретичне й методично-практичне забезпечення розвитку креативності студентів педагогічних ВНЗ під час професійної підготовки; надання креативогенного характеру процесу вивчення літератури як особливої дисципліни, пов'язаної з художньою творчістю; відхід від досі домінуючої нормативно регламентованої традиційної методичної підготовки студентів-філологів; залучення майбутніх учителів літератури до систематичної участі в навчально-творчій діяльності в системі професійно-методичної підготовки.

Актуальність монографії О. М. Куцевол забезпечується й тим, що на змістовому, організаційно-методичному й психолого-педагогічному рівнях обґрунтовано умови ефективності розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів літератури в контексті їхньої професійно-методичної підготовки: переосмислення з позицій креативної освітньої парадигми мети, змісту, методів і видів навчальної діяльності студен-

тів-філологів у ВНЗ; перенесення вектора методичної підготовки майбутніх учителів літератури з нормативно регламентованого на творчий компонент; формування в них чіткого уявлення про креативогенну сутність професійної діяльності вчителя літератури, методичну творчість, педагогічну креативність і креативні якості, професійно необхідні для роботи словесника; формування стійкої мотиваційної спрямованості суб'єктів навчання на творчу методичну діяльність у майбутній професії; використання інтенсивних форм і методів навчання; саморозвиток і самовдосконалення професійно сутнісних для викладання літератури креативних якостей особистості.

Теоретичне обґрунтування на основі креативної освітньої парадигми і створення автором монографії навчально-методичної системи професійно-методичної підготовки майбутніх учителів української літератури у ВНЗ, уточнення креативогенної сутності професійної діяльності вчителя літератури, з'ясування специфіки його методичної творчості та здійснення компонентно-структурного аналізу його професійно важливих креативних якостей, а також визначення основних напрямів розвитку творчого потенціалу студентів-філологів у ВНЗ становлять наукову новизну дослідження О. М. Куцевол. Теоретичне значення поданих у монографії матеріалів для професійної педагогіки полягає в тому, що в ній на психолого-педагогічному рівні глибоко розроблені кардинальні питання формування в майбутніх учителів-словесників умінь і навичок творчої методичної діяльності. Спираючись на всебічний аналіз, автор пропонує ввести в теорію і практику методики викладання української літератури поняття «креативогенна сутність професійної діяльності вчителя-словесника», «методична творчість», «креативність учителя літератури», «креативні якості, професійно сутнісні для його творчої методичної діяльності», «креативно-діяльнісний підхід до розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів літератури».

У своїй монографії автор переконливо доводить, що викладання літератури – це специфічна галузь педагогічної діяльності, яка вимагає від особистості вчителя нестандартного художньо-педагогічного мислення, відкритості до діалогу в системі «письменник – учитель – учень», постійних творчих пошуків. Виокремлення в структурі професійно-педагогічної діяльності словесника художньо-дослідницького, методичного, педагогічного та комунікативного компонентів дало підстави розглянути його методичну діяльність як поєднання інтелектуальної та практичної діяльності, спрямованої на створення моделі майбутньої предметно-педагогічної взаємодії з учнями, проектування,

конструювання й реалізацію її змісту й технології в освітньому процесі з метою більш ефективного впливу на особистісний розвиток школярів засобами мистецтва художнього слова.

Цікавим, на нашу думку, є підхід автора до розгляду методичної творчості вчителя літератури як трикомпонентної структури, що містить когнітивний, діяльнісний та особистісний складники. Цінним для теорії та методик професійної освіти є також визначення основних характеристик креативності вчителя літератури, яка виявляється в здатності гнучко й адекватно змінювати досвід методичної діяльності, що перестав бути продуктивним за певних умов, створювати нові цілі, оригінальні засоби і способи взаємодії з учнями з метою їхнього творчого розвитку за допомогою мистецтва слова; усвідомленні та подоланні бар'єрів, стереотипів, змістових і поведінкових шаблонів; пластичній модифікації досвіду за допомогою перекомбінації вже відомих елементів, методів, прийомів навчальної діяльності; педагогічній імпровізації під час реалізації педагогічного задуму; прагненні до особистісного самовираження у творчій діяльності, виробленні індивідуально-творчого стилю роботи тощо.

Практичне значення наукового дослідження О. М. Куцевол забезпечує його спрямованість на вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів літератури у ВНЗ, зокрема їхньої методичної підготовки. Заслуговує на особливу увагу виявлення автором перспективних тенденцій модернізації її основних підсистем: теоретичної, практичної, самостійної, науково-дослідної, позааудиторної. Обґрунтовані в монографії концептуальні засади розвитку креативності майбутніх учителів літератури під час їхньої професійної підготовки можуть бути використані для конструювання варіативних шляхів модернізації освітнього процесу у вищій школі. Вважаємо, що напрацьовані дослідницею рекомендації можуть бути успішно екстрапольовані на професійно-методичну підготовку вчителів інших спеціальностей.

Водночас матеріали монографії О. М. Куцевол будуть корисними для науковців, студентів, магістрантів, аспірантів і докторантів, які досліджують проблеми педагогічної творчості, а також учителів-словесників і методистів середніх та професійних навчальних закладів різного типу, які прагнуть удосконалюватися у професійно-методичній діяльності.

Література:

1. *Куцевол, О. М.* Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури / *О. М. Куцевол.* — Вінниця : Глобус-прес, 2006. — 348 с.